מנורת המאור — כתר התורה

גדולה תורה וגדול כתרה מכל הכתרים, וכששאל דוד ע"ה לא שאל אלא תורה, שנא' (תהלים קיט, סח) טוב אתה ומטיב למדני חוקיך, טובך עודף על כל באי עולם, יעדף טובך עלי ולמדני חוקיך. ואמ' סעדני, ואשעה בחוקיך תמיד, שמא אהא לומד תורה ושוכח, או שמא אלמוד תורה ואין יצר הרע מניח לי לשנות, או שמא אטמא את הטהור ואטהר את הטמא ונמצאתי בוש לעולם, או שמא ישאלוני מגויי הארצות וממשפחות האדמה ואיני יודע להשיבן ונמצאתי בוש לעיניהם. וכן הוא אומר, ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש. וכל מי שלומד תורה כתרו גדולה מבעלי הכסף והזהב, שנא' (תהלים קיט, עב) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. נמצאת אומר שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. כתר כהונה זכה בו אהרן ונטלו, כתר מלכות זכה בו דוד ונטלו, כתר תורה מונח לכל באי עולם, כדי שלא יהיה להם פתחון פה לומר, אלו היה כתר כהונה וכתר מלכות מונחין הייתי זוכה בהן, הרי כתר תורה מונח לכל באי עולם, וכל מי שזוכה בו מעלה עליו כאלו זכה בשלשתן. וא"ת ואיזה גדול מהם, היה ר' שמעון בר אלעזר אומר, ומי גדול, המלך או הממליך, הממליך, העושה שרים או העושה שררה, העושה שרים. כל עצמן של כתרים הללו אין באין אלא מכחה של תורה, דכתי' (משלי ח, טו) בי מלכים ימלוכו.

וגרסי' בואלה שמות רבה ועשו ארון וגו'. מפני מה בכל הכלים כתב ועשית ובארון כתי' ועשו. א"ר יהודה בר שלום, אמ' הב"ה, יבואו הכל ויתעסקו בארון, כדי שיזכו לתורה. א"ר שמעון בן יוחאי, שלשה כתרים הם, כתר תורה, וכתר כהונה, וכתר מלכות. כתר מלכות זה השולחן, דכתי' יאכל על שולחן המלך, וכתי' (שמות כה, יא) בו זר זהב. וכתר תורה זה הארון, וכתי' בו זר זהב. וכתר כהונה זה המזבח, וכתוב בו זר זהב. למה נכתבין זר ונקראין זר, לומר לך, אם זכה אדם נעשין לו זר, ואם לאו נעשה זר מהם. ומפני מה בכולן כתי' ועשית לו ובארון כתי' (שמות כה, יא) ועשית עליו, לומר לך שכתר תורה מעולה יותר מכולן, זכה אדם לתורה כאלו זכה לכולן, שאין כתר גדול מכתרה של תורה, וכל הכתרים לא זכו בהן אלא בזכות התורה.

כדגרסי' באבות דר' נתן ר' שמעון אומר, שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן. כתר תורה זה כתרו של משה רבינו ע"ה, שנא' (מלאכי ג, כב) זכרו תורת משה עבדי. כתר כהונה זה כתרו של אהרן ע"ה, שאי אפשר ליגע בו, שנא' (במדבר יח, יט) ברית מלח עולם היא. כתר מלכות זה כתרו של דוד ע"ה, שנא' (דברי הימים ב יג, ה) הלא לכם לדעת כי ה' אלהי ישראל נתן המלוכה לדוד. כתר שם טוב עולה על גביהן, שכל מי שיזכה בתורה יבא ויטול שאר כתרים. אהרן לא זכה בכהונה אלא בזכות התורה, שנא' (מלאכי ב, ו) תורת אמת היתה בפיהו וגו', וכתי' (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. דוד לא זכה במלכות אלא בזכות התורה, שנא' (תהלים קיט, נו) זאת היתה לי כי

פקודיך נצרתי, וכתי' (תהלים קיט, צז) מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. הרי שאין גדול מכתר של תורה.

לפי' מקדימין תלמיד חכם לכל אדם לכל דבר שיש בו כבוד מפני כבוד התורה. כדגרסי' בתוספתא דהוריות משוח בשמן המשחה קודם לסגן, וסגן קודם לראש המשמר, וראש המשמר קודם לאב בית דין, ואב בית דין קודם לאמרכל, ואמרכל קודם לגזבר, והגזבר קודם לכהן הדיוט, וכהן הדיוט קודם ללוי, ולוי קודם לישראל, וישראל קודם לממזר, וממזר קודם לנתין, ונתין קודם לעבד משוחרר. אימתי, בזמן ששוין בחכמה, אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. מנא הני מילי, א"ר אחא בר חנינא, דאמ' קרא יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני לפנים. וגרסי' במדבר סיני רבה כבוד חכמים ינחלו, אלו ישראל שנקראו חכמים בעת שעושין את התורה, שנא' (דברים ד, ו) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. ובזכות שישראל משמרים את התורה עתיד הב"ה להנחילם כסא כבוד, כדא' וכסא כבוד ינחילם, ועתיד הב"ה להחזיר לישראל את המלכות, שנא' (דניאל ז, כז) ומלכותא ושולטנא ורבותא די [מלכות] תחות כל שמיא יהיבת לעם קדישי עליונין מלכותיה מלכות עלם ו[כל] שולטנ[י]א ליה ילפחון וישתמעון. וגרסי' בתוספתא גדולה תורה מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות [נקנית] בשלשים מעלות, והכהונה בעשרים וארבעה מעלות, והתורה נקנית בארבעים ושמונה מעלות.